

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ПО ОКЕАНОЛОГИЯ

Утвърдил:

(проф. д-р В. Тодорова, Директор на ИО-БАН)

ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И САНКЦИОНИРАНЕ НА ИЗПИТНИ ИЗМАМИ И ПЛАГИАТСТВО

прилагани към кандидат-докторанти и докторанти, обучавани в Институт по океанология - БАН в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение и в изпълнение на научноизследователски проект по чл. 21, ал. 7 от ЗВО

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Настоящите правила регламентират процедурите за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство от страна на кандидат-докторанти и докторанти в ИО-БАН по време на различните форми за контрол чрез изпит, както и в процеса на обучение по докторските програми в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение и в изпълнение на научноизследователски проект по чл. 21, ал. 7 от ЗВО.

Чл. 2. Настоящите правила се основават на следните документи:

1. Закон за висшето образование;
2. Закон за развитието на академичния състав в Република България;
3. Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България;
4. Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН.
5. Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Институт по океанология – БАН;
6. Правилник за дейността на ИО-БАН;
7. Правилник за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН.
8. Етичен кодекс на служителите в БАН;

II. УСТАНОВЯВАНЕ И САНКЦИОНИРАНЕ НА ИЗПИТНА ИЗМАМА НА КАНДИДАТ-ДОКТОРАНТИТЕ И ДОКТОРАНТИТЕ

Чл. 3. При стартиране на процедура по прием на докторанти в ИО-БАН, редовността на документите на кандидатите се проверява от Комисия за проверка на документи (назначена със заповед на Директора), на която председател е Научният секретар, а членове са ръководителя на научна секция, към която е заявена докторантурата и експерт у.ч.р. в „Човешки ресурси“. При установяване на фалшифицирани, подправени или попълнени с неверни данни документи от страна на кандидат - докторант, комисията взема решение за недопускане до участие в настоящия и в бъдещи конкурси на ИО-БАН. За решението се съставя протокол, подписан от членовете на комисията и се докладва на Директора на ИО-БАН. Директорът на ИО - БАН уведомява писмено недопуснатият кандидат, като се посочват и мотивите за недопускането му. В 7-дневен срок от датата на уведомяването, недопуснатият до участие в конкурса кандидат може да обжалва наложената санкция като подаде писмено възражение до Директора на ИО - БАН. Директорът на ИО - БАН възлага на нова комисия от трима души - хабилитирани лица, да се произнесе по възражението. Въз основа на доклада на комисията се взема окончателно решение в срок до 10 дни от получаване на възражението.

Чл. 4. Конкурсните изпити за докторантури и изпитът по специалността на докторската програма, заложен в индивидуалния план на докторанта, се провеждат от комисия, която се предлага от НС на ИО - БАН и се назначава от директора. Конкурсът за докторанти и изпитът по специалността на докторската програма се състои от писмен и устен изпит.

Чл. 5. По време на изпит не се разрешава ползването и достъпът до следните предмети:

1. учебни материали (учебници, сборници, ръководства, наръчници, справочници и други учебни пособия), освен ако Председателят на изпитната комисия изрично не е разрешил това;
2. преносими компютри, таблети, както и всякакви други електронни устройства, използвани като средства за съхранение и възпроизвеждане на текст, звук и образ, освен ако Председателят на изпитната комисия не е разрешил ползването на подобни устройства, необходими за конкретния случай;
3. мобилни телефони, хендсфри, слушалки и други технически средства за комуникация;
4. други нерегламентирани помощни предмети и материали, които не са разрешени от председателя на изпитната комисия и нямат отношение към провеждането на изпита.

Чл. 6. Като изпитна измама от страна на кандидат-докторантите и докторантите при явяване на изпит се класифицират следните действия:

1. употреба без разрешение от Председателя на изпитната комисия на някои от изброените в чл. 5 предмети и устройства;
2. преписване или опит за преписване по време на писменото изпитване за проверка на знанията и уменията на кандидат-докторантите и докторантите;
3. при установяване на фалшифициране и подмяна на изпитни резултати.

Чл. 7. Установяването на изпитна измама се осъществява в деня на писменото изпитване от изпитната комисия.

1. В случай на измама, опит за измама или за възпрепятстване на провеждането на писменото изпитване, изпитната комисия оформя писмен протокол, подписан от членовете на изпитната комисия, от уличения в измама или опит за измама и от двама свидетели. При отказ на уличения в измама или опит за измама да подпише протокола, двама свидетели удостоверяват отказа му със своите подписи.

2. Протоколът по ал.1 се представя на Директора на ИО-БАН. Решението на Директора се връчва на нарушителя лично срещу подпис и се насочва към комисия на ИО-БАН, назначена със заповед на Директора на ИО-БАН за всеки конкретен случай. Комисията изготвя писмен доклад с предложение за налагане на допълнителни санкции (със заповед на Директора) като забележка, предупреждение за отчисляване без право на защита или отчисляване без право на защита (след решение на Научния съвет). Санкциите се налагат в едномесечен срок от установяването на измамата. В 7-дневен срок, кандидат-докторантът или докторантът може да обжалва наложената му санкция, като подаде писмено възражение до Директора на ИО-БАН.

III. УСТАНОВЯВАНЕ, ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И САНКЦИОНИРАНЕ НА ПЛАГИАТСТВО

Чл. 8. Съгласно § 1. 7. от допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ, „Плагиятство“ е представяне за собствени на трудове, които изцяло или частично са написани или създадени от друго, или използването на публикувани от друго научни резултати, без позоваване или цитиране в процедурите за придобиване на научни степени или за заемане на академични длъжности.

Чл. 9. Като форми на плагиятство се определят:

1. Директно цитиране на текст, данни, илюстрации, таблици и други научни резултати, без позоваване на източника.

2. Копиране на раздели от книги, публикации, доклади, монографии, дисертации и научни тези без подходящо цитиране.

3. Кражба на идеи, задачи, експериментални постановки или резултати.

4. Използване на параграфи от работа на друг автор, без позоваване.

5. Използване идеите на някой друг автор, без да се цитира първоизточника.

6. Копиране и вмъкване на текстове от интернет или онлайн източник и представяне като собствена работа, без да се дава правилна препратка (цитиране).

Чл. 10. Задължение на научния ръководител на докторанта е да го запознае с принципите и начините на използване на чужди изследвания и публикации, правилата на цитиране и опасностите при нарушаване на приетите правни норми и научна етика и да съблюдава за спазването им през всички етапи от разработването на докторантурата.

Чл. 11. Дисертационният труд трябва да съдържа научни или научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

Чл. 12. С цел да се подпомогнат докторантите и научните ръководители в проверката за предотвратяване на плагиятство, ИО-БАН осигурява използването на специализирана система за разкриване на плагиятство StrikePlagiarism (<https://www.strikeplagiarism.com/en/>).

Чл. 13. Оценката на дисертационен труд за наличие на плагиатство се основава на три основни критерия:

1. Сходство - всеки текстов фрагмент, който има "характер на авторство и творческа работа", заимстван от някой друг, трябва да има цитат и да бъде отразен в списъка с препратки (библиография).

2. Сходство на собствен труд - всеки текстов фрагмент, заимстван от собствена разработка, която преди това е била публикувана, трябва да има връзка с автора и да бъде отразена в библиографията.

3. Манипулация чрез промяна на език, стил, правопис, препинателни знаци – при наличие на умишлено манипулиране на текста, за да се скрие плагиатство. Поради евентуални технически несъвършенства на системата, всеки случай на манипулация трябва да бъде внимателно проучен от експерт.

Чл. 14. Системата StrikePlagiarism обобщава крайната оценка от проверката чрез два коефициента за сходство – Коефициент 1 (КС1) и Коефициент 2 (КС2). Стойностите на коефициентите са заложили в системата StrikePlagiarism.

1. Стойността на КС1 определя „коя част от документите съдържа фраза от 5 думи или по-дълга, открити в домашната база данни на университета, базата данни RefBooks или Интернет ресурси“.

Превिшаването на допустимите стойности на коефициент 1 може да означава прекомерна употреба на заемки (от трудове на други автори) в документа. Тъй като има много често използвани фрази, които се състоят от пет и повече думи, превишаването на този коефициент отчита единствено възможността документът да съдържа неоригинален текст и, като правило, се изисква да бъде допълнително верифициран от човек, оторизиран за това (научен ръководител или друг компетентен експерт). Максималната стойност на КС1, препоръчвана от авторите на системата, е 50%, но по-високите стойности не посочват автоматично плагиатство.

2. Стойността на КС2 определя „коя част от документите съдържа фраза от 25 думи или повече, открити в посочените по-горе бази данни“.

Препоръчва се задълбочен анализ на всички доклади, за които КС2 надвишава 5%. Превишаването на възприетата стойност е много сигурен признак за наличието на неавторско съдържание в документ. Тъй като идентични фрази от 25 думи не съществуват нормално в езика, наличието на такива е достоверен признак за заемки. Всяка такава заемка трябва да бъде проверена от оторизиран човек (научен ръководител или друг компетентен експерт), тъй като е възможно да е цитиране, което е правилно маркирано като такова в документа. Максималната стойност, препоръчвана от създателите на системата за КС2, е 5%.

Основна цел на доклада за сходство е да определи точната пропорция на възможните прилики на проверен текст в сравнение със съдържанието на Базите данни и Интернет източниците, които използва системата. Целта на системата не е да декларира дали текстът е написан самостоятелно или не, а да предостави необходимите материали, за да формира становище по отношение на неговата оригиналност. Следователно, Докладът за сходство трябва винаги да се разглежда от компетентно лице. По-конкретно, документът не трябва да се оценява само на базата на процентите на Коефициентите на сходство. Необходимо е да се провери съдържанието на документите – дали цитатите са отбелязани и дали са от документи, изброени под списъка с референции. Системата за проверка за плагиатство не определя кой документ е бил създаден пръв - този, анализиран от системата или този, който се счита за източник. В случай на съмнения, потребителят не може да установи, единствено въз основа на Доклада за сходност, кой от документите е оригиналът и кой е бил копиран. Това заключение може да бъде резултат само от подробен анализ на двата документа. Доклада за сходство включва и раздел

Предупреждения и сигнали, който показва наличие на знаци от азбука, различни от основната в целия документ, бели знаци и символи, микропространства между знаците и други специфични символи, които могат да бъдат опит за прикриване на плагиатство.

Чл. 15. Преди даване ход на защита, дисертационният труд трябва да бъде проверен за наличие на сходство чрез споменатата по-горе система. Докторантът изпраща научния си труд във формат DOC и DOCX до оторизиран квалифициран специалист по темата на дисертацията/Ръководител секция, който извършва проверка. Системата автоматично издава доклад, съдържащ информация за наличие или отсъствие на сходство и за оригиналност на текста. Оценката се изразява в проценти, които се съпоставят с допустимите коефициенти, препоръчвани от авторите на системата и приети от Научния съвет на ИО-БАН. Докладът за сходство на текста на дисертационния труд трябва винаги да бъде анализиран от компетентен в съответната научна област специалист. В частност, документът не може да се оценява единствено по коефициента на съвпадение. Трябва също да се провери съдържанието на документа – дали цитиранията са маркирани като такива и дали източниците са изброени в библиографията.

Докладът от проверката се изпраща на докторанта и неговия научен ръководител, с копие до ръководителя на научната секция, където е зачислен докторанта.

При отсъствие на плагиатство, докторантът се допуска до процедура за защита.

Чл. 16. При установяване на плагиатство, ръководителя на секцията свиква Секционен съвет и провежда среща с докторанта за запознаване с неговата позиция по случая. В резултат на изслушването, Секционният съвет представя своите препоръки, вземайки предвид следното:

1. При плагиатство, което е в резултат на небрежност или без намерение за измама и приликата между документите е незначителна, на докторанта се разрешава да представи отново работата си след прилагане на подходящо цитиране.

2. При плагиатство, при което не се превишават процентите, заложи в КС1 и КС2 от система StrikePlagiarism, или когато се установят пропуски, като напр. неподходящо цитиране или копиране само на няколко параграфа, се отчита, че намерението за измама е много ниско и може да се дължи на липса на информация. Сходството в документите е извън критичните граници. В този случай на автора може да бъде позволено да представи отново своята работа след подходящо цитиране и преработване на дисертационния труд.

3. При плагиатство, когато се превишават процентите, заложи в КС1 и КС2 от системата StrikePlagiarism, при което е установен и обективно доказан умишлен и планиран опит за копиране на работата на друг автор; или голямо количество данни, взети от работа на друг автор; или източник на данни за копиране и др. и е безспорно доказано намерението за измама (представяне на данните/резултатите като собствени), представените материали не се зачитат и се връщат на автора. Ръководителят на секцията уведомява Директора на ИО-БАН, който определя за целта комисия, която изготвя писмен доклад с предложение за налагане на санкции (със заповед на Директора) като забележка, предупреждение за отчисляване без право на защита или отчисляване без право на защита (след решение на Научния съвет). В 7-дневен срок докторантът може да обжалва наложената му санкция, като подаде писмено възражение до Директора на ИО-БАН.

Настоящите правила са приети с Решение на Научния съвет на ИО-БАН на 03.09.2025 г. (Протокол №11/03.09.2025 г.).